

ÜÇÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTE KONSEPTİNDE MESLEKİ EĞİTİMİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Reha Metin ALKAN,¹ Menekşe ŞAHİN²

ÖZET

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren gelişmiş ülkelerde bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte bilgi ekonomisi adı verilen yeni küresel ekonomik yapıda ülkelerin ekonomik gücü sahip oldukları beşeri ve sosyal sermayeleri ile ölçülür hale gelmiştir. Bilgi toplumuna dönüşüm ve bilgi ekonomisine geçiş süreci, bilginin üretilmesi ve paylaşılmasından sorumlu olan yükseköğretim kurumlarının değişimini de gerekli kılmıştır. Bu yeni süreçte üniversitelerden özellikle, bilim ve teknoloji alanlarındaki değişime yön vermesi beklenmektedir. Bilgi toplumlarında yaşanan sosyo-ekonomik ve kültürel değişimler; bilgiyi üretme, paylaşma ve toplum faydası için kullanma işlevleri doğrultusunda temel görevi araştırma ve eğitim olarak tanımlanan üniversite anlayışında da bir paradigma değişimini gündeme getirmiştir. Tüm bu değişimler sonrası girişimci ve toplumla bütünleşen üçüncü kuşak üniversiteler, sadece eğitim veren kuruluşlar değil, araştırma, geliştirme ve teknoloji üreten, endüstri ile işbirliği yapan, toplumla iç içe olan kurumlar olarak öne çıkmaktadır. Bugün gelinen noktada, içinde bulunduğu toplumdan soyutlanmış, bilim bilim içindir anlayışı içerisinde, sadece kendisi için bilim üreten üniversiteler değil, toplum için ve toplumla bilim üreten; teknolojik gelişme ve ekonomik büyümeye proaktif katkı sağlayan üniversiteler daha ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada üniversitelerin; geleneksel misyonu olan toplumda gereksinim duyulan alanlar için insan yetiştirmek (eğitim) başta olmak üzere, bilgi üretme ve yayma misyonunun yanı sıra, bilgiyi uygulama misyonu yükledikleri üçüncü kuşak üniversite konsepti ekseninde irdelenerek, *meslek yüksekokullarının bu yapı içindeki yeri ne olmalıdır?* konusu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: bilgi toplumu, üçüncü kuşak üniversiteler, nitelikli insan kaynağı, meslek yüksekokulu

RESTRUCTURING OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE CONCEPT OF THE THIRD GENERATION UNIVERSITIES

ABSTRACT

Since the last quarter of the twentieth century, economic strength of the country has become measured by the human and social capital in the new global economic structure called knowledge economy with the transition to the knowledge society in developed countries. Transition to the knowledge society and knowledge economy has forced to change higher education institutions which are responsible for the production and sharing of knowledge. In this new process, it is expected that universities will lead to changes, especially, in science and technology. Socio-economic and cultural changes experienced in the information society has brought a paradigm shift in the university concept which its main task was research and education in accordance with the functions of producing information, share and use for the benefit of society. After all these changes, The third-generation and entrepreneurial universities integrated with public stand out not only as educational institutions but also having R & D and producing technology in collaboration with industry. At this point, the universities producing science for itself as being isolated from the society have no any validity, but it is valid today ones producing the science for and with society and also contributing proactively to economic growth and technological developments. In this study, besides of the traditional mission of the universities as train people in needed areas in society (education), especially, and with triple helix corporation with university, government and industry, implementing mission in the third generation concept was examined and tried to find an answer for the question of where must be the place of vocational higher schools in this structure, offering some suggestions to contribute to the solution.

Keywords: knowledge society, third generation universities, qualified human resources, vocational school

¹Prof.Dr., Hitit Üniversitesi & İTÜ, alkan@hitit.edu.tr

²Yrd.Doç.Dr., Hitit Üniversitesi, meneksesahin@hitit.edu.tr

Giriş

18. yüzyıldan itibaren yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı üretim anlayışı, başta emek faktörü olmak üzere tüm üretim faktörlerinin, eğitimin, kamu ve özel sektör işletmelerinin, bireylerin ve devletin değişimini, yeni bir dünya görüşünü ve yaşam felsefesini beraberinde getirmiştir. Toffler'in "üçüncü dalga", Drucker'ın "kapitalist ötesi toplum", Bell'in "endüstri sonrası toplum", F. Fukuyama'nın "tarihin sonu" olarak ifade ettiği yeni tarihsel süreç, tarım ve sanayi toplumu dönüşümlerinin ardından üçüncü bir dönüşümü ifade etmektedir. Farklı ifadeler ile adlandırılmakla birlikte bu dönüşüm sürecini en iyi ifade eden ve en fazla kabul gören bilgi toplumu kavramıdır. Bilgi toplumu, yeni temel teknolojilerin gelişimiyle birlikte bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli insan faktörünün önem kazandığı, eğitimin sürekliliğinin ön plâna çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun ötesine taşıyan dönüşüm aşaması olarak tanımlanmaktadır (Aktan, 2006: 1).

Bilgi toplumlarında yaşanan sosyo-ekonomik ve toplumsal değişimler, bilginin üretilmesi ve paylaşılmasından birinci derecede sorumlu olan üniversitelerden beklentileri arttırmış ve çeşitlendirmiştir. Üniversitelerden yüksek becerilerle donanmış her düzeyde nitelikli insan gücü yetiştirmesi, daha fazla mezun vermesi, bilgi yoğun faaliyetler gerçekleştirmesi, teknoloji üretmesi, yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarını karşılaması, ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlaması, toplumsal hizmet sunması beklenmektedir (Çetinsaya, 2014: 27). Tüm bu beklentilere paralel olarak bilgiyi üretme, muhafaza etme, paylaşma ve toplum faydası için kullanma işlevleri doğrultusunda temel görevi araştırma ve eğitim olarak tanımlanan üniversite anlayışının (Grocock, 2002: 48) sınırları artık daha bir genişlemiştir.

Disiplinler arasındaki sınırların yavaş yavaş ortadan kalkması ve üniversiteler arasında küresel düzeyde cereyan eden rekabet, üniversitelerin eğitim ve araştırma yapılarını yenilemeye zorlamaktadır (Deem, Ka and Lisa, 2008: 85). Tüm bu değişimler yeni konseptlere uyum ve denge arayışını zorunlu kılmış ve 21. yüzyılda üniversitelerde bir paradigma değişimini de gündeme getirmiştir. Özellikle gelişmiş ülkelerin önderliğinde ortaya çıkan yeni yükseköğretim olgusu, bilgi çağına uyum sağlayabilen, yaratıcı, verimli ve rekabetçi nitelikleri ile öne çıkan üçüncü kuşak üniversitelere doğru bir dönüşüm yaşamaktadır. Nitekim bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşandığı günümüzde sadece eğitim ve araştırma fonksiyonları üzerinden toplumsallaşan geleneksel üniversite anlayışının, değişimin gerisinde kalma ihtimalinin bulunduğuna yönelik tartışmalar sıkça gündeme getirilmeye başlanmıştır.

Bu çalışmada, bilgi toplumlarının değişimi ve dönüşümüne uyum sağlamak amacıyla; özellikle dünyada ve AB ülkelerinde yükseköğretim olgusunda yaşanan değişim ve dönüşümler kuramsal olarak ele alınmış, daha etkin ve daha iyi bir yükseköğretim hedefi ile; Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim kurumları olarak öne çıkan meslek yüksekokulları için üçüncü kuşak üniversite konseptinde bir misyon ve vizyon tanımlaması yapılmaya çalışılmıştır.

Üniversitelerde Değişim Eğilimleri: Üçüncü Kuşak Üniversiteler

Üniversiteler tarihte, amaç, yapı ve fonksiyonları bakımından önemli dönüm noktalarından geçmiş ve dönüşümler geçirmişlerdir. İlk başlarda "eğitim" yönü ağır basan üniversiteler, sanayi toplumunun gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda; "araştırmacı" üniversite misyonunu yüklenmişlerdir. Bugün ise üçüncü misyon çerçevesinde üniversiteler, ekonomik ve sosyal kalkınmaya doğrudan katkı sağlamayı hedefleyerek; farklı şekillerde (üçüncü nesil üniversite, girişimci üniversite, açık üniversite gibi) kavramsallaştırılmışlardır (Sakıncı ve Bursalıoğlu, 2012: 93). Tarihsel bir kurum olan üniversitelerdeki değişim sürecini toplumsal değişimlerle paralel olarak açıklayan Wissema'ya (2009) göre üniversiteler;

- Bilim odaklı (Birinci Kuşak),
- Eğitim ve araştırma odaklı (İkinci Kuşak),
- Toplumla bütünleşen (Üçüncü Kuşak),

olmak üzere üç tür içerisinde tanımlanmaktadır (Wissema, 2009:2-23). Tarihsel süreç içerisinde sosyo-ekonomik ve toplumsal değişimlerle uyumlu yükseköğretim oluşturma çabaları, her dönemde üniversitelerin yönetim modellerinde, amaçlarında ve işlevlerinde farklılıklar ortaya çıkarmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: İkinci Kuşak Üniversiteler ve Üçüncü Kuşak Üniversitelerin Bazı Özellikleri

İKİNCİ KUŞAK ÜNİVERSİTE	ÜÇÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTE
Esas olan temel bilimsel araştırma	Esas olan temel bilimsel araştırma
Tek disiplinli araştırma ve fakülte yapısının egemenliği	Disiplinlerarası araştırma ve enstitü yapısının yükselişi
Başka kurum ya da kuruluşlarla ilişki içinde olmayan	Pek çok ortakla işbirliği halindeki açık üniversiteler

yalnız kurumlar	Uluslararası rekabetçi bir piyasaya yönelik işleyiş
Yerel piyasaya yönelik işleyiş	Uluslararası üniversite
Ulusal üniversite	Uluslararası üniversite
Üretilen bilginin nasıl kullanılacağına yönelik bir ilgi söz konusu değil	Toplumun bilgiyi kullanımı ve bilgiden yararlanması temel amaçtır

Kaynak: Özdemir ve Özdelen, 2013: 970

Dünyada yükseköğretim kurumlarını üçüncü kuşak üniversite dönüşümüne getiren önemli faktörlerden bazıları şu şekilde özetlenmektedir (Ülker, 2010: 2):

- Öğrenci sayısındaki artış,
- Bilgi toplumu ve yeni temel teknolojiler,
- Küreselleşme ve ekonomik-sosyal-kültürel sonuçları,
- Disiplinlerarası çalışmaların gerekliliğindeki artış,
- Ar-Ge'nin önem kazanması ve maliyet artışları,
- Rekabetin artması,
- Endüstri ile zorunlu işbirliği ve kurumsal dışa açılma,
- Girişimciliğin önem kazanması,
- Profesyonel yönetimin benimsenmesi.

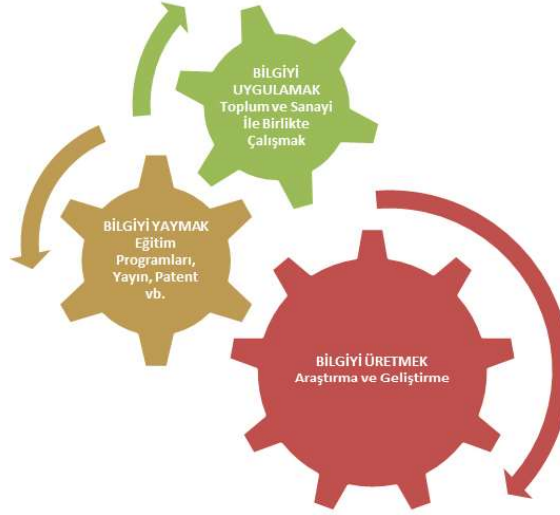
Wissema, 21. yüzyılda üniversitelerin köklü bir değişime uğradığına, bilim temelli, tek disiplinli kurumlar olmaktan çıkarak, küresel bilgi merkezi olma yolunda ilerlediklerine dikkat çekerek üçüncü kuşak üniversitelerin karakteristik özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Araştırmaya öncelik veren,
- Disiplinlerarası etkinlik,
- Uluslararası rekabet,
- Yenilik ve tasarımın teşviki,
- Toplum ve endüstri ile işbirliği,
- Kozmopolit örgütlenme.

Bu özellikleri taşıyan üçüncü kuşak üniversitelerin; araştırma, eğitim ve topluma hizmet etmek olarak üç önemli amacı bulunmaktadır (Wissema, 2009:41). Bu amaçlar doğrultusunda üniversiteler, eğitim ve araştırma misyonları doğrultusunda bilgi üretip, bu bilgiyi topluma ve sanayi kuruluşlarının kullanımına sunmanın yanı sıra, toplumun her kesimi ile işbirliği ve ortaklık kurarak, doğrudan katma değer üreten mekanizmalar haline dönüşme eğilimindedirler (Yıldırım, 2014:157). Bu dönüşüm sürecinde, eğitim ve araştırmada dinamik olan ve bilgi pazarında etkin olan üniversiteler üçüncü kuşak üniversite olarak öne çıkmaktadırlar. Üçüncü kuşak üniversite modeli dış dünyanın taleplerine, piyasanın isteklerine uyum sağlamak hedefiyle; eğitim, araştırma yapma ve topluma hizmet sunma işlevlerini yüklenen organizasyonlar topluluğu haline dönüşmektedir (Çiftçi, 2010: 345). Dolayısıyla günümüzde üniversiteler ürettiği bilgi ve kültürü, toplumla birlikte çoğaltmanın, yaymanın ve yeniden üretmenin yollarını aramaktadırlar.

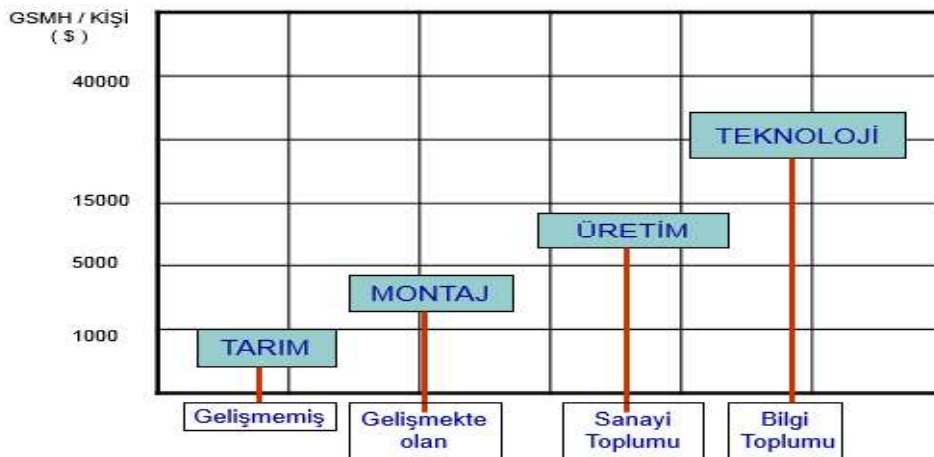
Üçüncü Kuşak Üniversitelerde Yükselen Değer: Toplum ve Sanayi İle Birlikte Çalışma

Yükseköğretim sistemindeki yeni dönüşüm sürecinde; içinde bulunduğu toplumdan soyutlanmış, "bilim bilim içindir" anlayışı içerisinde, sadece kendisi için bilim üreten üniversiteler değil, "toplum için ve toplumla bilim" üreten; teknolojik gelişme ve ekonomik büyümeye proaktif katkı sağlayan üçüncü kuşak üniversiteler geçerlilik kazanmaktadır. Üçüncü kuşak üniversitelerin misyonları Şekil 1'de görüldüğü gibi; bilgiyi üretmek (araştırma ve geliştirme), bilgiyi yaymak (eğitim, yayın, patent vb.) ve bilgiyi uygulamak (toplum ve sanayi ile birlikte çalışmak) yeniden şekillenmektedir.



Şekil 1: Üçüncü Kuşak Üniversitelerin Misionları

Bilgi toplumu ve küreselleşme süreci ile birlikte “inovasyon”, “buluşçu düşünce”, “rekabet avantajı” üzerine yoğunlaşmış yeni kavramlar, bilimsel araştırma ve teknoloji gelişimine endeksli ekonomik büyüme özellikle, küresel vizyon ve bilimsel üretkenliğe sahip araştırmacı üniversiteleri ön plana çıkarmaktadır (Büyüksulu, 2011: 1). Bu modele uyan üniversiteler buldukları bölgelerin potansiyelini değerlendirerek araştırma ve geliştirme yoluyla hem bölgeye hem de üniversiteye katkı sağlamaktadırlar. Bilindiği üzere, ekonomik kalkınma, bir ülkenin teknik ve sosyo-ekonomik bilgiyi elde etme ve uygulama yeteneği ile doğrudan ilişkilidir. Dünyadaki gelişmiş ülkelere bakıldığında, kendi teknolojisini üreten ve bilgi toplumuna dönüşen ülkelerin dünyanın en güçlü ekonomilerine sahip oldukları, buna bağlı olarak kişi başına düşen GSMH ile toplumun refah seviyesinin de yükseldiği Şekil 2’ de görülmektedir (Alkan, 2014: 6). Dünyadaki başarılı ekonomilerin merkezinde üniversiteler yer almaktadır. Örneğin, ABD’nin küresel ekonomide hala rekabetçi olmasında üniversitelerin rolleri yadsınamaz. Merkezi İngiltere’de olan ve 11 yıldır dünyanın en iyi üniversiteleri sıralamasını yapan Times Higher Education (THE) 2014-2015 dünya sıralamasında dünyanın en iyi 10 araştırma Üniversitesinin 7’si ABD bulunmaktadır. Ayrıca dünyada yayınlanan araştırma makalelerinin % 20’sinin yazarı ABD’dir (Atalay, 2014:13). WİPO 2013 verilerine göre, ABD’nin toplam yayın sayısı, sıralamada kendine en yakın olan Çin, Japonya ve Almanya’nın toplam yayın sayısının yaklaşık 5 katına ulaşmaktadır. Araştırmada dünya lideri konumunda olan ABD’nin kamu ve özel araştırma-geliştirme harcaması yıllık 415 milyar USD dolardır. Bu rakam Türkiye’nin yaklaşık 37 katıdır (Zabun, 2015:10).



Şekil 2: Ülkelerin Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi ile Refah Seviyesi İlişkisi

Geleneksel yükseköğretim anlayışında üniversiteler, öğretim ve temel araştırma merkezi olarak görülür iken bugün gelinen noktada ise; topluma, ekonomiye, toplumun refah düzeyi ve yaşam kalitesine, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan oldukça geniş çerçevede ciddi roller üstlenmektedir (Çetin, 2007:219). Bilgi toplumu ve ekonomisinin üç temel ayağı haline gelen Ar-Ge, inovasyon ve girişimcilik sonucu, üretilen bilginin ekonomik

büyümenin motoru olarak tanımlandığı yeni ekonomik sistemde, üniversitelerin sanayi ile işbirliği yapmaları bir tür zorunluluk haline gelmeye başlamıştır. Üniversite-sanayi işbirliği, Ar-Ge ve inovasyon kavramları ekseninde yeniliğe açık, bilgiye dayalı sanayileri ile küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bölgelerin geliştirilmesi, ulusal düzeyde sürdürülebilir büyüme politikasının en önemli araçlarından birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Daha önceki yaklaşımlar üniversite ve araştırma kurumlarını ileri teknoloji, yenilik ve bilgi tabanlı endüstrilerin kaynağı olarak görürken, yeni bölgesel yaklaşımlarla birlikte bu kurumlar kamu ve özel kesim ortaklıklarını sağlayan ve dengeli bir bölgesel yapıyı oluşturması beklenen kurumlar haline gelmişlerdir (OECD, 2007: 18). Yaşanan tüm değişimler sonucunda günümüzde üniversiteler, akademik çalışmalar yapan, üniversite-sanayi-kurum-kuruluş işbirliğine önem veren, kamu ve özel sektöre danışmanlık yapan, projeler yürüten, sosyal faaliyetleri ile günlük yaşamın her alanında yer alan çok fonksiyonlu kurumlar olarak öne çıkmaktadır.

Bilgi Toplumunun Yükselen Değeri: Nitelikli İnsan Kaynağı

Günümüz ülkelerinin bilgi ekonomisinden yararlanabilmesi büyük ölçüde sahip oldukları insan sermayesine, yani eğitimlerine, nitelik, beceri ve yeteneklerine bağlı bulunmaktadır. Bilginin hem üreticisi, hem de transferinin ve kullanımının en önemli aracı olarak insan kaynağı bilgi ekonomisinin vazgeçilmez unsuru haline gelmiştir. Dünya çapında rekabetçi, dinamik bir bilgi toplumu olmayı hedefleyen tüm toplumların stratejileri bilim ve teknoloji alanındaki yatırımlara ve insan kaynaklarının geliştirilmesi üzerine kurgulanmaya başlamıştır. Bilgi toplumunda organizasyonel başarının sırrı, bilgiye ulaşmak ve onu kullanabilme becerisine bağlıdır. Bu gerçek “insan unsurunu ve onun geliştirilmesini içeren” eğitim unsurunu, bilgi toplumunun olmazsa olmaz bir parçası haline getirmiştir. Belirsizlikle başa çıkmayı bilen, sürekli yeniliğe ve kendine geliştirmeye açık bireyler, bilgi toplumundaki organizasyonların en değerli unsuru olmuşlardır (Merve, 2007: 70). 21. yüzyılda yeni üretim sistemleri yüksek bir eğitimle donanmış, teknolojik gelişmelere ve değişime uyum gösterebilen ve kendini sürekli yenileyebilen nitelikli çalışanlara yönelmiştir. Bu bağlamda içinde buldukları topluma, bilgi çağını yakalaması için gerekli anahtarları sağlayan yükseköğretim kurumları, bireylere tüm bu özellikleri kazandıracak en önemli kurumlar olarak öne çıkmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında gözlenen yeni yaklaşım ve akımlar eğitim sisteminin bütün öğelerini etkilemektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler eğitim ve öğretim metodolojilerini değiştirirken, küreselleşme ile birlikte küresel yeterlilikler ve öğrenim hareketliliği ön plana çıkmaya başlamıştır. Çağın gereksinimleri doğrultusunda yükseköğretim kurumlarının eğitim ve öğretim sistemlerinin iyileştirilmesi amacıyla özellikle AB düzeyinde; karşılaştırılabilir mezuniyet sistemleri, diploma denklikleri, uluslararası işbirlikleri, öğrenci ve öğretim elamanı hareketliliği, kalite güvence sistemleri gibi uygulamalarla üniversitelerin küresel ölçekte rekabet gücünün artırılmasını hedeflenmektedir. Bu bağlamda YÖK'ün üçüncü kuşak üniversitelere doğru yükseköğretim sistemimizi, uluslararası paydaşlarımızla uyumlu hale getirebilmek için önemli projelere imza attığı ve planlamalar yaptığı bilinmektedir.

Bilgi ekonomilerinde insan kaynağının niteliği ve niceliği; bilim, teknoloji, Ar-Ge, teknoloji yoğun sanayi sektörü başta olmak üzere tüm sektörler için temel yapıları katma değeri yüksek ürünler dönüşmesinde birinci derecede belirleyici rol oynamaktadır. Tüm bu alanlara ayrılan kaynaklar, oluşturulan altyapılar, yapılan teknoloji transferleri, bu yatırımları verimli bir şekilde değerlendirecek ve uygulayacak insan kaynağı bulunmadığı sürece atıl kalacak, kalkınma ve rekabet gücünün artırılmasına hizmet edemeyecektir. Nitekim rekabet gücünün artırılması, bilimsel ve teknolojik alanlara yapılan alt yapı yatırımları kadar bu kaynağın kullanıcısı ya da uygulayıcısı olan yetişmiş insan gücüne bağlıdır. Bilgi toplumlarının belirleyicisinin bilgi olması bilgiyi iş edinen Ar-Ge personelinin ve çalışma alanlarının hızla gelişmesi doğaldır. Ancak diğer taraftan bu teknolojilerin çalıştırılması, kullanımı, bakımı ve onarımı yüksek nitelikli ara elemanla sağlanacaktır. Bu açıdan bakıldığında yeni teknoloji daha fazla ara eleman ihtiyacına neden olacak ve en önemlisi bunlar daha nitelikli ve kaliteli teknik elemanlar olacaktır. Bu nedenle bilgi toplumunun gerekli kıldığı değişim ve dönüşüm açısından mesleki ve teknik eğitim özel bir öneme sahiptir. Günümüzde ekonomileri güçlü ülkelerin dünyada söz sahibi olmalarının en önemli özelliklerinden biri, nitelikli insan gücünü yetiştirmede eğitimin özellikle de mesleki teknik eğitimin üstlendiği rolü 21.yüzyılın teknolojisi ile bütünleştirebilmeleridir.

Değerlendirme ve Sonuç

Eğitimli insan gücü yetiştirilmesinin en önemli kaynağını oluşturan Üniversitelerde mesleki ve teknik eğitimin en önemli üstlenici olan Meslek Yüksek Okulları (MYO), iş piyasasının ihtiyaç duyduğu ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla kurulmuş eğitim kurumlarıdır. Özellikle sanayi toplumu dönemin kendi içinde ilerlemesi ile ortaya çıkan “ara eleman” kavramı bugün bilgi toplumunda önemini artırarak devam ettirmektedir. Küresel ekonomilerde çok boyutlu sofistike rekabetin odağında “insan kaynağının niteliği”nin bulunması mesleki eğitimi en öncelikli alan haline getirmektedir (TASAM, 2012:1). Küreselleşme süreci ve bilgi çağı devam ederken yeni piyasa koşulları ve üretimden beklenen yüksek kalite, mesleki yeteneklerin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle endüstri ve teknolojik değişimler, düşük nitelikli mesleklere olan talebi azaltırken, ara ve

üst nitelik gerektiren mesleklere olan talebi ise artırmaktadır (Alabay, Çalikoğlu ve Aygün, 2013. 988). Nitekim bilgi toplumlarının üretim teknolojilerinde yaşanan değişim, istihdam olanaklarını azaltma veya artırmadan daha ziyade istihdam edilecek bireylerin niteliklerinde değişiklik meydana getirmektedir. Bu ise daha nitelikli mesleki eğitim ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Küresel rekabet ortamında işyerlerinde, teknolojik değişimlere uyum sağlaması ve rekabet avantajı oluşturması için, mesleki ve teknik bilgileri gelişmiş, katma değeri yüksek nitelikli işgücüne olan talep önümüzdeki yıllarda çok daha fazla önem kazanacak ve yaygınlaşacaktır.

Ülkemizde sanayi, ticaret ve hizmet sektörünün omurgasını oluşturan nitelikli, rekabetçi işgücü yetiştirme çabası içinde, ülke ve bölge ekonomisinin dinamikleri olan MYO'lar, hızla küreselleşen dünyanın değişimine senkronize olmak, iş dünyası ve piyasasının taleplerine cevap verebilecek şekilde yeniden yapılanmak için gerekli farkındalık ve esnekliği edinmek zorundadırlar. Bilgi toplumu ve ekonomilerinde MYO'nun misyonu, gelişen teknoloji ile birlikte iş dünyasının artan bir şekilde ihtiyaç duyduğu, uluslararası standartlarda mesleki bilgi ve beceriye sahip, üst düzey yönetici-mühendis-araştırmacı ile işçi arasında köprü kurabilecek, üstün nitelikli ara elemanları yetiştirmek için gerekli çağdaş eğitim ortamının sağlanması üzerine konumlandırılmalıdır. Yeni konseptlere uyum ve denge arayışında MYO'lar, bugünkü geleneksel standart programlar yerine bilgi toplumunun yükselen değerleri üzerine konumlandırılmış, yüksek beceri gerektiren, katma değeri yüksek, ileri teknoloji, Ar-Ge ve bilişim gibi sektörlerin hedeflendiği ve gelecek projeksiyonlar bazında çeşitlendirilmiş eğitim programları olarak planlanmalıdır. Bu bağlamda MYO'ların üçüncü kuşak üniversiteler içerisinde ki konumu; başarısız öğrencilerin (veya başarısız olduğuna inandırılan öğrencilerin) bir yükseköğretim kurumunda eğitim alma aracı olarak değil, dünyada hızla değişen (bilişim, ileri teknoloji, Ar-Ge, vb.) alanlarda piyasasının gereksinim duyduğu donanımlı öğrencilerin yetiştirildiği, nitelikli öğrenci ve nitelikli akademisyenler tarafından tercih edilen bir yükseköğretim kurumu haline dönüştürülmesi gerekmektedir.

Dünyada gelişmiş ülkelerin önderliğinde oluşan yeni yükseköğretim olgusu, bilgi çağına uyum sağlayabilen, rekabetçi, verimli ve yaratıcı nitelikleri öne çıkarmaktadır. Bu noktadan hareketle MYO'ların değişim ve dönüşüme uyum sağlaması ve küresel bir vizyon açısından;

- Bilgi çağının gereklilikleri doğrultusunda, yüksek nitelikli öğretim elemanları ve öğrencilerle, yüksek kalitedeki altyapı ve inovatif öğrenme metotlarıyla, iş gücü piyasasıyla kurulan güçlü ilişkilerle istihdam odaklı mesleki eğitim vizyonunun oluşturulması,
- MYO'larda öğrenci ve öğretim elemanlarının uluslararası hareketliliğinin kolaylaştırılması, akademik değişim fırsat ve teşviklerin tam kapasite ile kullanımının sağlanması, ülkelerarası hareketliliğinin kolaylaştırılması ve uluslararası işbirliklerinin artırılması,
- Meslek standartları ve mesleki yeterlik alanında ve uluslararası karşılaştırılabilir diploma ve program denkliği konusunda çalışmaların hızlandırılarak mezunların uluslararası tanınırlığının sağlanması,
- MYO'larda kalite güvence sistemlerinin oluşturulması açısından akreditasyon çalışmalarına geçilmesi gibi konu başlıklarında öncelikli çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Son söz olarak ifade etmek gerekirse, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ve küreselleşme ile birlikte yükseköğretimin toplumlar, ekonomiler ve bireyler için öneminin daha da artması yükseköğretim kurumlarından beklentileri artırmış ve talepleri çeşitlendirmiştir. Geline noktada üniversitelerden yüksek becerilerle donanmış her düzeyde nitelikli insan gücü yetiştirmesi, bilgi yoğun faaliyetler gerçekleştirilmesi, teknoloji üretmesi, ekonomik kalkınmada aktif rol alması, sanayi-sektör-kurum-kuruluş işbirliğine önem vermesi, topluma yönelik hizmetler üretmesi beklenmektedir. Dolayısıyla birinci, ikinci veya üçüncü kuşak üniversite yaklaşımı bir kalite göstergisi veya sıralaması olarak değil, üniversitelerin toplum için olduğu yaklaşımına göre yapılması gereken bir eğitim sistemi tercihi olarak algılanmalıdır. Bu bağlamda üniversitelerin gelecekle ilgili projeksiyonları ve hedeflerinde, ulusal yükseköğretim politikalarının ve stratejilerinin yanı sıra küresel konjonktür ve gelişmelerin dikkate alınması en uygun olanıdır.

Kaynakça

- Aktan, C. C.(2006). *Türkiye Bilgi Toplumunun Neresinde?* <http://www.canaktan.org/egitim/universite-reform/bilgi-toplum.htm> adresinden 24 Ocak 2015 tarihinde alınmıştır.
- Alabay, M.N., Çalikoğlu, M.R ve Aygün, A. (2013). Üçüncü Nesil Üniversitelerin Yeniden Konumlandırılması: Bağımsız Bir Fonksiyon Olarak Sosyal Etkinin Doğuşu. *ICQH 2013 International Conference on Quality in Higher Education*, December 12-13, 2013. ICQH 2013 Proceedings Book, Sakarya/Turkey.
- Alkan, R.M. (2014). Üniversite-Sanayi İşbirliği İçin Bazı Öneriler. *Yükseköğretim Dergisi*, 2014., 4(2).
- Atalay, V. (2014). *Yenilikçilik, Araştırma, Geliştirme ve Üniversite*. 9. Teknik Müşavirlik Kongresi, http://www.tmmmb.org.tr/images/Etkinlikler/9_TMK/volkan_atalay2.pdf adresinden 2 Ocak 2015 tarihinde alınmıştır.

- Büyükcü, A.R. (2011). *Üniversitelerin Misyonu Değişiyor*. <http://www.turcomoney.com/yuksek-ogretimde-300-milyar-dolarlik-dev-pazar.html> adresinden 2 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- Çetin, M. (2007). Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler. *Ege Akademik Bakış*, (1), 217-238.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/UniversiteTarihselGelisimVeGuncelEgitimler.pdf> adresinden 2 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- Çiftçi, M. (2010). Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27, 341-347.
- Deem, R., Ka, H. M. and Lisa, L. (2008). Transforming Higher Education in Whose Image? Exploring the Concept of the "World-Class" University in Europe and Asia, *Higher Education Policy*, 21, 83-97.
- Drucker, F. P. (1993). *Kapitalist Ötesi Toplum* (B. Çorakçı, Çev.). İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Fukuyama, F. (1999). *Tarihin Sonu ve Son İnsan*. (Z. Dicleli, Çev.). İstanbul: Vadi Yayınları.
- Grocock, A. (2002). Universities in the Future, *JR Soc Med*. Jan 2002, 95(1), 48-49. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1279153/> adresinden 24 Ocak 2015 tarihinde alınmıştır.
- Merve, M. (2007). Küreselleşme Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliğinde Sosyal Politikalarda Yaşanan Değişimin Analizi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.
- OECD. (2007). *Understanding the Regional Contribution of Higher Education Institutions: A Literature Review*, OECD Education Working Paper Series, (9), OECD Press, France: 7-60, [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP\(2007\)4&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP(2007)4&docLanguage=En) adresinden 22 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.
- Özdemir, S. ve Özdelen, E. (2013). Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru Türkiye. *ICQH 2013 International Conference on Quality in Higher Education, December 12-13, 2013. ICQH 2013 Proceedings Book, Sakarya/Turkey*.
- Sakınç, S. ve Bursalıoğlu, S. A. (2012). Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(2), 92-99.
- TASAM. (2012). *Mesleki Eğitim, Sanayi ve Yüksek Teknoloji 2023 Stratejik Rapor Özeti*. http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4768/mesleki_egitim_sanayi_ve_yuksek_teknoloji_2023_stratejik_rapor_ozeti adresinden 2 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- Times Higher Education. *World University Rankings 2014-2015*, <http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2014-15/world-ranking> adresinden 4 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.
- Toffler, A. (1991). *Şok*. (S. Sargut, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ülker, H.İ. (2010). *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Neden Gelindi?* [file:///C:/Users/menekse/Downloads/ucuncukusakuniversitelerenedengelindi%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/menekse/Downloads/ucuncukusakuniversitelerenedengelindi%20(4).pdf) adresinden 24 Ocak 2015 tarihinde alınmıştır.
- Wissema, J. G. (2009). *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru*, (Özyeğin Üniversitesi, Çev.) İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, N. (2014). Üniversitelerin Yenilikçilik, Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bölgesel Kalkınma Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. İstanbul, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11, 42, 157-174.
- Zabun, F. (2015). Türkiye'de Finans Kaynağı Bakımından Ar-Ge Harcamaları. T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Ankara. *Kalkınmada Anahtar ve Verimlilik Dergisi*. Ocak, 2015, 27(313),10-13.